

Engellilik ve Evde Bakım

Prof. Dr. Hatice Yıldırım Sarı
Arş. Gör. Esra Ardahan Akgül

Tanım

Engelli birey “Doğuştan ya da sonradan herhangi bir nedenle bedensel, bilişsel ve sosyal yetilerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine gereksinim duyan kişidir” (Hemşirelik Terimleri Sözlüğü, 2015). Dünya Sağlık Örgütü’ne göre ise engellilik; engellenmeyi ve aktivitelere katılımın kısıtlanmasını kapsayan bir terimdir. Bu nedenle engellilik yalnızca bir sağlık sorunu değil aynı zamanda bireyin yetersizlikleri ile yaşadığı toplumun özellikleri arasındaki etkileşimi yansıtan karmaşık bir olgudur. Bu da engelli bireylerin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelebilmek için, çevresel ve sosyal engelleri kaldırma amacıyla müdahaleler yapılmasını gerektirmektedir (WHO, 2019).

Epidemiyoloji

Dünya Sağlık Örgütü’nün belirlediği rakamlara göre dünyada bir milyardan fazla insanın bir çeşit engellilikle yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu oran, dünya nüfusunun yaklaşık %15’ine karşılık gelmektedir. Ayrıca, yaşlanan toplumlar ve kronik sağlık sorunlarında artış görülmesi nedeniyle engellilik oranları her geçen yıl artmaktadır (WHO, 2018). 2018 yılında yayınlanan Annual Disability Statistics Compendium’a göre Amerika Birleşik Devletleri’nde engeli olan bireylerin toplam nüfusa oranı %12.7 (40.678.654) olarak belirlenmiştir. Ülkemizde ise; Ulusal Engelli Veri Tabanında kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısı; 1.389.042’si erkek, 1.072.786’sı kadın olmak üzere 2.461.828’dir. Ağır engeli olan kişi sayısı ise 701.742’dir. Bu oranlara engeli olup ta engelli raporu almayan, kamuda engellilik sistemine kayıt olmayanlar dahil değildir. Ulusal Engelli Veri Tabanında kayıtlı bireylerin 1.102.370 kişisi Süreğen Hastalık nedeniyle yetersizliği olan bireylerdir.

12. Fiziksel mobilitede bozulma
13. Öz bakım eksikliği
14. Sosyal etkileşimde bozulma
15. Sözel iletişimde bozulma

Anahtar Mesajlar

- Engellilik yalnızca bir sağlık sorunu değil aynı zamanda bireyin yetersizlikleri ile yaşadığı toplumun özellikleri arasındaki etkileşimi yansıtan karmaşık bir olgudur.
- Dünyada bir milyardan fazla insanın bir çeşit engellilikle yaşadığı tahmin edilmektedir ve bu oran, dünya nüfusunun yaklaşık %15'ine karşılık gelmektedir.
- Engelli birey sayısının artışı evde bakım hizmetlerinin kapsamlı bir planlama ile engellilere ulaştırılması gerekliliğini beraberinde getirmiştir.
- Her türden ve her yaştan engelli birey, aileleri, politika yapımcılar, profesyoneller gibi engellilik konusu ile ilgili tarafların tamamı, kurumsal bakım yerine evde bakımı desteklemektedir.
- Kronik hastalık ve engellilik durumundan bireyin en az zarar görmesi, en çok fayda sağlaması için engelli bireyin ulaşımı da sağlanarak; evde bakım hizmetlerinin gündüz bakım hizmetleri, toplum temelli hizmetler, rehabilitasyon programları gibi çeşitli kurumsal hizmetlerle entegre şekilde sürdürülmesi gerekmektedir.
- Engeli olan bireyler, kronik hastalıklar, engele eşlik eden durumlar gibi tıbbi nedenler yanında yoksulluk, sosyal dışlanma gibi sosyal nedenlerden ötürü de sağlık sorunlarıyla daha fazla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Kaynaklar

1. Aljied, R., Aubin, M. J., Buhrmann, R., & Freeman, E. E. (2019). Visual impairment and the use of formal and informal home care in Canada: the Canadian Longitudinal Study on Aging. *Canadian Journal of Ophthalmology*, 54(3), 367-373.
2. American Association on Intellectual and Developmental Disabilities-AAIDD
3. American Foundation for the Blind. American Print House. Help for Seniors with Vision Loss: Tips for Assisted Living Staff Members <https://www.visionaware.org/section.aspx?SectionID=65&TopicID=457&DocumentID=5483&rewrite=0>
4. Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tesbiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik, 2006 Retrieved August 5 2019 from https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/um_bakimamuhtacozurlulertesbitivebakimi.pdf
5. Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tesbiti Ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Madde 11 2007 Retrieved August 5 2019 from <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/10/20071023-10.htm>

6. Cervantes, C. M., & Taylor, W. C. (2011). Physical activity interventions in adult populations with disabilities: A review. *Quest*, 63(4), 385-410.
7. Chaveiro, N., Porto, C. C., & Barbosa, M. A. (2009). The relation between deaf patients and the doctor. *Revista Brasileira de Otorrinolaringologia*, 75(1), 147-150
8. Echaliier, M. (2012). *A world of silence: the case for tackling hearing loss in care homes*. Action on Hearing Loss.
9. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni, 2019 Retrieved August 6 2019 from https://ailevecalisma.gov.tr/media/11564/eyhgm_bu-elten_temmuz2019.pdf
10. Erdoğan, B. (2013). *Evde bakım hizmeti alan özürlü bireye sahip ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının incelenerek, umutsuzluk ve yaşam doyum düzeylerinin belirlenmesi* (Master dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
11. Hall, J. P., Kurth, N. K., Gimm, G., & Smith, S. (2019). Perspectives of adults with disabilities on access to health care after the ACA: Qualitative findings. *Disability and Health Journal*, 12(3), 350-358.
12. Hardy S et al. Dignity in health care for people with learning disabilities. RCN guidance (third edition). 2019; Royal College of Nursing, 20 Cavendish Square, London Helping Hands Care Retrieved August 8 2019 from <https://www.helpinghandshomecare.co.uk/home-care-services/condition-led-care/care-for-the-blind/>
13. Hemşirelik Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2015, sayfa:2014
14. Henwood, T., Hetherington, S., Purss, M., Rouse, K., Morrow, J., & Smith, M. (2019). active@ home: investigating the value of a home care worker-led exercise program for older adults with complex care needs. *Journal of Aging and Physical Activity*, 27(2), 284-289.
15. Kim, T. H., Koo, H., & Han, E. (2019). Healthcare use among persons with visual impairment: Difference-in-difference estimations. *Disability and Health Journal*, 12(2), 302-309.
16. Liu, C. J., & Latham, N. (2011). Can progressive resistance strength training reduce physical disability in older adults? A meta-analysis study. *Disability and Rehabilitation*, 33(2), 87-97.
17. Mahmoudi, E., & Meade, M.A. (2015). Disparities in access to health care among adults with physical disabilities: Analysis of a representative national sample for a ten-year period. *Disability and Health Journal*, 8, 182-190.
18. Nageswaran, S., & Golden, S. L. (2017). Improving the quality of home health care for children with medical complexity. *Academic pediatrics*, 17(6), 665-671.
19. Rosenberg, D. E., Bombardier, C. H., Hoffman, J. M., & Belza, B. (2011). Physical activity among persons aging with mobility disabilities: shaping a research agenda. *Journal of Aging Research*,
20. Rousseau, M. C., Baumstarck, K., Auquier, P., & de Villemeur, T. B. (2019). Health characteristics and health care trajectory of polyhandicapped person before and after 1990. *Revue Neurologique*.

21. Sarı, H.Y., Bektaş, M., & Altıparmak, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27(2), 80-83.
22. Schalock, R., Borthwick-Duffy, S., Bradley, V., Buntinx, W., Coulter, D., & Craig, E., et al. (2010). *Intellectual Disability: Definition, Classification, and Systems of Support* Washington: American Association on Intellectual and Developmental Disabilities.
23. Senior Care for Deaf Patients, 2016 Retrieved August 8 2019 from <https://www.seniorcaring.com/resources/senior-care-for-deaf-patients>
24. Shandra, CL. (2019). Disability, self-rated health, and time seeking medical care. *Disability and Health Journal*, 12, 394-402
25. Sheppard, K. (2014). Deaf adults and health care: Giving voice to their stories. *Journal of the American Association of Nurse Practitioners*, 26(9), 504-510.
26. Smeltzer, S.C., Mitra, M., Long-Bellil, L., Iezzoni, L.I., & Smith, L.D. (2018). Obstetric clinicians' experiences and educational preparation for caring for pregnant women with physical disabilities: a qualitative study. *Disability and Health Journal*, 11, 8-13 .
27. Szanton, S.L., Leff, B., Wolff, J.L., Roberts, L., & Gitlin, L.N. (2016). Home-based care program reduces disability and promotes aging in place. *Health Affairs*, 35(9), 1558-1563.
28. Tarasoff, L.A. (2017). "We don't know. We've never had anybody like you before": barriers to perinatal care for women with physical disabilities. *Disability and Health Journal* 10, 426-433.
29. Vision Center of Excellence Walter Reed National Military Medical Center, 2014 Caring for patients who are blind or visually impaired: a fact sheet for the outpatient care team Retrieved August 28 2019 from <https://health.mil/Reference-Center/Fact-Sheets/2015/01/28/Caring-for-Patients-Who-Are-Blind-or-Visually-Impaired-Outpatient>
30. Wells, S., O'Neill, M., Rogers, J., Blaine, K., Hoffman, A., McBride, S., ... & Berry, J. G. (2017). Nursing-led home visits post-hospitalization for children with medical complexity. *Journal of Pediatric Nursing*, 34, 10-16.
31. Wong, J.L., Alschuler, K.N., Mroz, T.M., Hreha, K.P., & Molton, I.R. (2019). Identification of targets for improving access to care in persons with long term physical disabilities. *Disability and Health Journal*, 12, 366-374.
32. World Health Organization, Homecare in Europe. 2008 Retrieved August 7 2019 from <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/home-care-in-europe.-the-solid-facts>
33. World Health Organization, Disability and Health, 2018 Retrieved August 8 2019 from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>
34. World Health Organization, 2019 Retrieved August 6 2019 from <https://www.who.int/topics/disabilities/en/>